

Una proposta per les assignatures VALORS CÍVICS I SOCIALS (primària) i CULTURA I VALORS ÈTICS (ESO)

des de FILOSOFIA 3/18

El curs 2014-15 es va posar en marxa la LOMCE. Aquesta llei implica que els pares poden escollir si els seus fills fan religió o Educació en valors socials i cívics. Sense entrar en la consideració de la llei volem ajudar als ensenyants en aquesta etapa i proveir-los d'eines que poden ajudar i molt a desenvolupar aquesta matèria, no tant en el sentit de donar continguts sino, ajudar-los a la pràctica a desenvolupar aquests valors, fent que esdevinguin uns infants i joves amb esperit crític, creatiu i també curós.

Hem de preparar l'infant per veure-se-les amb situacions mancades d'unes línies de conducta clares, situacions que, no obstant, requereixen una elecció i acceptar la responsabilitat de l'elecció que hem fet.

Hem estat insistint que, en l'àrea de la moral, el mestre ha de fer molt més que assabentar l'infant dels valors predominants de la societat i de la seva moral. El mestre ha d'aconseguir comprometre els nois en un procés que asseguri que els nois aprenguin a pensar pel seu compte, que estiguin preparats per llegir les indicacions i els senyals dels interessos de l'altra gent en les situacions en què estan compromesos i que esdevinguin conscients de llurs pròpies necessitats emocionals.

El desplegament curricular apunta vuit competències: comunicativa, artística, tractament de la informació, matemàtica, aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal, interacció amb el món físic, i social i ciutadana.

La competència social i ciutadana es descriu com la capacitat per comprendre el món social en què es viu, afrontar i resoldre els conflictes en interacció amb els altres. I per tan és la més adient a tenir en compte en una educació social i cívica perquè es relaciona directament amb l'educació en valors, i proposa la reflexió i l'anàlisi crítica de conceptes, de situacions i de comportaments, personals i socials.

Educar en valors és educar per a la vida, per a què les persones siguin competents social i cívicament, capaces de mobilitzar coneixements,

habilitats i actituds per governar la seva vida, persones amb criteri propi però respectuoses amb els altres i amb l'entorn.

La societat actual exigeix el domini de certes competències personals, socials i

comunitàries. L'educació en valors ha de generar les condicions per reflexionar-hi però principalment per practicar-les.

Una ciutadania cohesionadora - activa i justa-, exigeix pràctiques educatives carregades de valors, com ara la responsabilitat, l'esforç, la constància i el diàleg en la presa de decisions, personals, socials i comunitàries. L'actual enfocament educatiu, basat en les vuit competències esmentades, destaca en aquest sentit les d'aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal i aprendre a ser bon ciutadà.

La competència social i ciutadana podem dir que és la vessant cívica o col·lectiva de l'ètica i ens ajudarà a "comprendre la realitat social en què es viu, cooperar, conviure i exercir la ciutadania democràtica en una societat plural, així com comprometre's a contribuir en la seva millora. Està integrada per **coneixements, habilitats i actituds** que estimulen la participar, ajuden a utilitzar el judici moral per a triar i prendre decisions, i exerceixen activament i responsablement els drets i deures de la ciutadania. Entén la persona com un element actiu en la construcció de la societat democràtica, solidària i tolerant, i compromès a contribuir en la seva millora.

Hem organitzat doncs els programes de Filosofia 3/18 que corresponen a l'educació primària tenint en compte aquests tres components: **coneixements, habilitats i actituds**, no de manera tancada i fixa, ans al contrari de manera oberta i sempre sotmesa a revisió i crítica.

A les pàgines següents despleguem els continguts i les habilitats que trobem dins dels programes de Filosofia 3/18 i quan a les actituds, es practiquen en l'àmbit metodològic a través del treball amb el diàleg i convertint l'aula en una comunitat de recerca.

Els blocs que ofereix la LOMCE s'estructuren en tres grans camps que respectarem perquè són suficientment amplis:

Aprendre a ser, pensar i actuar de manera autònoma és una de les fites del projecte que facilita l'autoconeixement, propicia l'autocorrecció i estimula l'autoestima. Aquest aprenentatge inclou el treball de les habilitats de pensament i de reconeixement de les emocions i els sentiments.

Aprendre a conviure s'exercita a través de la comunitat de recerca, usant el diàleg com a mitjà i afavorint conductes tolerants i respectuoses. Aporta elements perquè l'alumne generi una relació harmònica amb els altres.

Aprendre responsables en un món global es converteix en una pràctica, en una experiència d'aula, on compartim la diversitat d'idees i creences dins un marc de pluralitat tot convertint les diferències en oportunitats. Aporta els elements de relació per a la societat més àmplia en què el ciutadà es troba immers.

PRIMÀRIA

1. [Cicles de cinema](#)

2. [DRETS DELS INFANTS](#)

DRETS DELS INFANTS 2006

Cada article de la Declaració il·lustrat amb una pel·lícula.

DRETS DELS INFANTS edició 2018-2019 (en construcció)

Actualització a partir de noves pel·lícules.

Tot i adreçar-se a primària són pel·lícules i guies perfectament adaptables a **secundària**.

3. [CLAQUETA](#): Hi ha moltes pel·lícules que tracten temes que contenen reflexions d'ordre social i cívic. Vegi's el *Butlletí Filosofia 3/18*. Núm. 95 **Pensar amb el cinema. Claqueta**.

4. [Los derechos de las niñas y los niños](#) (en castellà). És un llibre amb eines que es proposa, entre moltes altres coses, Ajudar a descobrir a les nenes i nens les seves pròpies condicions de vida per reforçar la seva autonomia; preparar els preadolescents perquè siguin protagonistes en la defensa dels seus drets personals i en la promoció i difusió dels drets per altres joves; donar la paraula a les nenes i nens perquè desenvolupin les habilitats socials necessàries per al diàleg, per l'argumentació i per a la negociació.

CICLE INICIAL - PÈBILI – PERSENSAR

Al llibre *Persensar*, manual que acompanya *Pèbili* hi trobareu:

Aprendre a ser, pensar i actuar de manera autònoma

AUTOCONEIXEMENT	pàgs.
Presentació	63
Jugar a si jo fos	64
Què fa que tu siguis tu?	66
Qui soc jo?	67
Perquè em dic com em dic?	68
Com soc jo?	68
De què tens cura, tu?	95
Sobre el llegir	98
Tenir un do	112
I jo, què en penso	116
Dir-se a si mateix	120
Sobre els llibres	132
Sobre els secrets	133
Coses que consiero interessants	148
Els regals que reps	149
T'has sentit com en Pèbili?	163
A tu quin color et provoca...	206
Autoestima	213
Què et passa quan esternudes?	236
Coses que fem depressa	250
A tu què et fa somriure	274
Sobre riure	281
Qui dona les ordres?	283
Quan et passen coses inesperadament	307
Què et fa feliç i per què	314

Aprendre a conviure

REGLES PEL DIÀLEG	pàgs.
5. Regla 1	103
6. FES PREGUNTES	
7. Regla 2	113
8. PENSA EL QUE VOLS DIR ABANS DE DEMANAR LA PARAULA	
9. Regla 3	115
10. 3. QUAN VULGUIS intervenir, demana la paraula,	
11. Regla 4	116
12. .NO PARLIS MENTRE PARLA UN ALTRE NEN O NENA.	
13. Regla 5	118
14. 5. ESCOLTA ELS TEUS COMPANYS AMB ATENCIÓ. Regla 6	157
15. 6. PARLA CLAR I ALT PERQUÈ ET PUGUIN ENTENDRE	
16. Regla 7	219

17. TRACTA BÉ ELS NENS I NENES

Aprendre responsables en un món global ÈTICA	pàgs
Mirar pel forat del pany	125
Reciprocitat	150
Les coses que passen soles	168
Agafar un llibre	171
Correcció i incorrecció dels actes	172
Va d'hàbits	214
Tractar una persona com a persona	219
Llengua destructiva	221
Llengua constructiva	222
Paraules i paraulotes	222
Què penseu?	222
Què podríem pensar?	223
Tots podem ser el millor	224
Paraules que poden fer mal	274
La paraula "bo"	292
El mal	292
Inocència i culpabilitat	312
Diferència entre inocència i culpabilitat	312
Què et fa ser feliç?	314
Feliç i content	315

CICLE MITJÀ

KIO I GUS – ADMIRANT EL MÓN

Aprendre a ser, pensar i actuar de manera autònoma	Aprendre a conviure	Aprendre responsables en un món global
Fer mal als animals	Burla	Bé, bo
Canvi	Compartir	Tenir cura
Decidir	Confiar	Dolent
Desig	Disputa	Guerra
Dret a viure	Esperar	Just
Emocions	Interés	Llibertat
Excusa	Obligació	Malament
Humans-animals	Poder	Sensibilitat
Importància	Posar-se al lloc de l'altre	
Insensatesa	Relacions familiars	
Intenció	Renyar	
Orgull		
Preferència		
Propòsit		
Sentiments		

A l' **Index analític** [d'Admirant el món. Manual que acompanya Kio i Gus](#) hi trobareu:

Adults/nens: cap. 3, ep. 3, id. 9; 3.3.9

Autoengany: cap. 7, ep. 3, id. 17; 7.3.27

Bé, està bé: cap. 9, ep. 2, id. 13; 9.2.13; vegeu: bo; dolent; malament Bo: 2.1.19; cap. 1, ep. 5, id. 23; 5.1.31; cap. 7, ep. 3, ids. 10 i 11; 7.3.15;

7.3.16; vegeu: bé, està bé; dolent; malament Burla: cap. 3, ep. 4, id. 4; 3.4.4

Canvi: 5.1.23; 6.1.20; cap. 6, ep. 3, id. 6; 6.3.6; 6.3.7; 6.3.16; cap. 6, ep.

4, ids. 6 i 8; 6.4.7; 6.4.8; 6.4.10; cap.9, ep. 1, ids. 4 i 10; 9.1.10; vegeu: idea, canviar d'; temps

Causa: 5.1.7; 5.1.13; cap. 6, ep. 1, id. 13; 6.1.13; 6.1.14; 6.1.15; 6.1.16;

cap. 6; ep. 2, id. 2; 6.2.3; cap. 8, ep. 1, id. 3; 8.1.3; cap. 8, ep. 2, id. 5;

8.4.1; 8.4.3; 8.4.7; 9.2.7; 9.3.3; vegeu: explicacions; intenció; perquè; seriació

Coherència: cap. 9, ep. 3, id. 9; 9.3.9

Compartir: 5.1.4; cap. 5, ep. 1, ids. 24 i 25; 5.1.32; 5.1.33; cap. 6, ep. 2, id. 1; 6.2.1

Conèixer: cap. 4, ep. 1, id. 9; 4.1.15; vegeu: creure; saber

Confiar: cap. 5, ep. 1, id. 21; 5.1.29; cap.9, ep. 2, id. 12; 9.2.12; vegeu: esperar

Consistència: cap. 1, ep. 3, id. 1; 1.3.1; cap. 8, ep. 1, id. 12; 8.1.13; vegeu: autocontradicció; contradiccions; insensatesa

Context: cap. 8, ep. 1, id. 4; cap. 9, ep. 1, id. 12; 9.1.12; vegeu: marcs de referència

Cura: cap. 3, ep. 2, id. 13; 3.2.13; vegeu: animals

Decidir: cap. 10, ep. 1, id. 7; 10.1.10

Desigs: cap. 5, ep. 1, id. 1; 5.1.1; cap. 9, ep. 2, id. 16; 9.2.16; vegeu: ment, actes mentals

Diferències de grau i diferències de tipus: cap. 2, ep. 1, id. 1; 2.1.1; 2.1.2; 2.1.3; cap. 5, ep.1, id. 15; 5.1.21; cap. 6, ep. 3, id. 8; 6.3.10; cap. 8, ep. 1, id. 10; vegeu: comparacions; diferent; distincions; semblances i diferències

Disputa: cap. 8, ep. 1, id. 9; 8.1.10; vegeu: guerra

Dolent: cap. 4, ep. 1, id. 6; 4.1.12; cap. 7, ep. 3, id. 10; 7.3.15; 7.3.17; vegeu: bé, està bé; bo; malament

Dret a viure: 7.4.5; vegeu: animals, matar; just Escombraries: cap. 7, ep. 4, id. 9; 7.4.10; vegeu: pol·lució

Excusa: cap. 6, ep. 1, id. 16; 6.1.19; vegeu: renyar

Fer estimacions: cap. 3, ep. 4, id. 5; 3.4.5; 4.1.2; 4.1.3; cap. 4, ep. 1, id.5; 4.1.11

Fer mal als animals: cap. 3, ep. 3, id. 1; cap. 5, ep. 2, id. 2; 5.2.3; 7.3.9; cap. 10, ep. 1, id. 17

Fi i mitjà: cap. 7, ep. 2, id.3; 7.2.3; 8.1.3; vegeu: planificar; propòsit

Guerra: cap. 4, ep. 2, id. 12; 4.2.13; vegeu: disputa

Humans/animals: 1.1.2; cap. 1, ep. 1, id. 10; 1.1.25; cap. 4, ep. 2, id. 11; 4.2.12; cap. 4, ep. 3, id. 6; 4.3.6; cap. 6, ep. 1, ids. 3, 4, 7 i 8; 6.1.3; 6.1.4; 6.1.6; 6.1.7; 6.1.8; cap. 8, ep. 1, ids. 11 i 12; 8.1.12; 8.1.13; cap. 10, ep. 1, id. 17; 10.1.20; vegeu: animals

Importància: cap. 6, ep. 4, id. 8; 6.4.10; cap. 9, ep. 1, id. 6; 9.1.6; vegeu: Insensatesa: cap. 8, ep. 2, id. 2; 8.2.2; 8.2.3; vegeu: consistència; significat

Intenció: 3.1.18; cap. 6, ep. 1, id. 12; 6.1.12; 6.1.15; cap. 7, ep. 1, id. 2; 7.1.3; 7.1.4; 7.1.5; 8.1.3; vegeu: inferir; propòsit

Just: cap. 2, ep. 1, id. 8; 2.1.16; cap. 4, ep. 1, id. 3; 4.1.6; cap. 4, ep.2, ids. 1 i 2; 4.2.1; 4.2.2; vegeu: dret a viure; torns

Llibertat: 9.2.2; cap. 9, ep. 3, id. 9

Malament: cap. 1, ep. 1, id. 5; 1.1.11; 1.1.12; 1.1.13; vegeu: bé, està bé; bo; dolent

Matar animals: 3.3.4; cap. 4, ep. 2, id. 4; 4.2.4; cap. 7, ep. 3, id. 6; 7.3.8; cap. 7, ep. 4, id. 5; cap. 10, ep. 1, id. 17;

Obligació: cap. 8, ep. 1, id. 2; 8.1.2; vegeu: ordre

Ordre: cap. 4, ep. 1, id. 10; 4.1.16; 5.2.8; cap. 8, ep. 1, id. 1; 8.1.1; vegeu: obligació

Orgull: cap. 1, ep. 1, id. 13; 1.1.34

Poder/dret: cap. 8, ep. 1, id. 11; 8.1.12; vegeu: fer/poder; voler/poder

Pol·lució: cap. 7, ep. 4, ids. 6, 7 i 9; 7.4.6; 7.4.7; 7.4.10; cap. 9, ep. 3, id. 5; vegeu: aigua; escombraries; matèria; pluja; soroll

Posar-se al lloc d'un altre: cap. 1, ep. 1, id. 10; 1.1.25; cap. 2, ep. 4, id.7; 2.4.12; 4.3.6; cap. 6, ep. 1, ids. 8 i 11; 6.1.8; 6.1.11; cap. 8, ep. 1, id.4; cap. 9, ep. 2, id. 4; vegeu: context; sensibilitat

Preferències: 9.2.10; 9.3.5

Problemes, resolució de: cap. 7, ep. 1, id. 3; 7.1.6; 7.1.7; cap. 7, ep. 2, id. 4; 7.2.5; vegeu: seriació

Propòsit: cap. 1, ep. 2, id. 1; 1.2.1; 1.2.2; 1.2.8; cap. 7, ep. 1, id. 2; 7.1.4; vegeu: fi i mitjà; intenció; ment, actes mentals; planificar; ús

Relacions familiars: cap. 4, ep. 1, id. 16; 4.1.23; cap. 4, ep. 2, ids. 1 i 6; 4.2.1; 4.2.6; 4.2.7; cap. 8, ep. 2, id. 4; 8.2.5; cap. 10, ep. 1, id. 4; 10.1.5; 10.1.6

Renyar: cap. 5, ep. 1, id. 9; 5.1.14; cap. 6, ep. 1, id. 16

Sensibilitat: cap. 2, ep. 4, id. 7; 2.4.12; vegeu: posar-se al lloc d'un altre; sentits

Sentiments: cap. 6, ep. 2, id. 6; 6.2.7; vegeu: emocions

Torns: cap. 4, ep. 2, id. 2; 4.2.2; cap. 6, ep. 1, id. 9; 6.1.9; vegeu: just

Veritat: cap. 2, ep. 1, ids. 7, 10 i 11; 2.1.15; 2.1.18; cap. 7, ep. 3, ids. 2 i 9; 7.3.2; 7.3.14 cap. 9, ep. 1, id. 12; 9.1.12; cap. 9, ep. 2, id. 14; 9.2.14

Voler/poder: cap. 3, ep. 3, id. 8; 3.3.8; vegeu: desigs; fer/poder; poder/dret

CICLE SUPERIOR

PIMI – BUSCANT EL SENTIT

Aprendre a ser, pensar i actuar de manera autònoma	Aprendre a conviure	Aprendre responsables en un món global
Excuses	Afalagar	Ajudar
Experiència	Amistat	Bé, estar bé
Fingir	Compartir	Dolent
Identitat	Comunicació	Dret
Intenció	Confiar	Just
Persona	Empatia	Llibertat
Preferències	Família	Posar-se al lloc de l'altra
Sentiments	Parentiu	Secrets
Voler	Prometre	
	Regles	
	Soledat	

A l' **Index analític** de [Buscant el sentit. Manual que acompanya Pimi](#) hi trobareu:

Afalagar: cap. 9. ep.1. id.10 Ajudar:
3.2.2 Amb: 7.1.1
Amistat: 1.4.2

Bé/no esta bé: 2.3.1; 2.4.1; 3.2.4; vegeu: Dolent; Just

Compartir: 2.4.2; 11.0.3; 11.0.11
Comunicació: 3.1.7; 8.1.5 Conegut: 2.3.5
Confiar: 2.4.3; 2.4.4

Dolent: 3.2.3; vegeu: Bé/no esta bé; Just Dolor: 9.1.1; 9.1.11 Dret:
2.4.1

Empatia: 1.5.1; vegeu: Sentiments privats; Posar-se en lloc d'un altre Empipar:
7.2.1; vegeu: Posar-se en lloc d'un altre
Excuses: 4.3.1; 4.3.2; 4.3.4;
Experiència: 7.4.4; 7.4.10; 10.3.4; 11.0.1; vegeu: Esbrinar; Raó
Explicacions: 3.1.8

Família: 3.43; 8.2.7; 8.2.8; 8.3.1; vegeu: Classe, concepte de; Parentiu Faula:
R1.8; R1.9; 10.3.7
Fingir: 4.1.4; 9.2.1 Forma i mida: 10.2.2 Funcionalitat: 10. 3.3

Identitat, parts de tu: 1.5.4; vegeu: Pertàyer a --personal: 1.5.6; 7.1.10; 10.3.1

Intenció: 8.3.5

Just: 2.4.1; vegeu: Bé/no está bé; Dolent

Llibertat: 7.1.5; 7.1.6; 7.1.8; vegeu: Regla, regle s/libertat

Parentiu: 3.4.1; 3.4.5; 8.2.9; 8.3.1; vegeu: Semblances de família Parlar: 1.5.7; 1.6.1; 3.1.7; 8.1.6

Persona: 6.1.10; 10.1.13 --, persones/animals: 8.1.3; 8.1.4 --, tractar persones com a persones: 2.2.1

Pertàyera(o ser de): 1.5.5; 1.5.8; 8.2.4; 8.2.11; 8.2.12; 8.3.1; R2.1; vegeu: Classe, concepte de; Identitat, parts de tu -

Posar-se en lloc dun altre: 7.2.5; vegeu: Empatia; Empipar; Sentiments privats Possible, el que és possible: 1.1.4; 2.1.4; 7.1.9

Preferències: 8.1.2

Prometre: 9.2.4; 9.2.5; vegeu: Voler

Regla: 7.1.2; 7.1.3; 7.3.1; 7.3.3; vegeu: Excepcions--, regles/libertat: 7.1.7; vegeu: Llibertat--, regles/principis: 7.3.4

Secrets: 1.4.1; 4.4.1; 7.1.14; vegeu: Misten

Semblances de família: 1.6.2; 1.6.3; 4.1.16; vegeu: Parentiu;

Sentiments privats: 3.1.9; 8.2.15; vegeu: Empatia; Posar-se en lloc d'un altre Seriació: 6.1.2; 6.1.3; R1.1

Soledat: 4.1.6

Voler: 4.1.7; 9.2.3; 10.3.5; vegeu: Prometre; Voluntari/obligatori

Voluntari/obligatori: 3.1.1; 3.1.2; 9.2.3; vegeu: Sempre; Voler

EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

Programa d'Ètica per la ESO: Elisa – [Ètica i convivència](#)

[Cinema i ètica aplicada](#)

Informàtica. El cinquè poder, Bill Condon, 2013

Empresa i TV. El dilema, Michel Mann, 1998

Economia. Margin Call, JC Chandor, 2011

Medi ambient. Plàstic planet, Werner Boote, 2009

Genètica. Gattaca, Andrew Niccol, 1997

Periodisme. El preu de la veritat, Billy Ray, 2003

Paternitat i maternitat. Tal pare, tal fill, Hirokazu Koreeda, 2013

Ètica de la justícia. Dotze homes sense pietat, Sidney Lumet, 1957

Ètica del consum. China Blue, Micha Peled, 2005

Biotecnologia. La decisió d'Anne, Nick Cassavetes, 2009

[Cicles de cinema](#)

[DRETS DELS INFANTS](#). Cada article de la Declaració il·lustrat amb una pel·lícula. Propera actualització.

[Pensar els Drets Humans](#). És un llibre que té com a objectiu enfortir el respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

[Som joves i tenim drets... i deures](#) És un recull d'eines adreçades al professorat per tal que puguin introduir el coneixement dels drets dels joves a l'aula.

